

Rezolucja Europejskiego Komitetu Regionów – Praworządność w UE z perspektywy lokalnej i regionalnej

(2017/C 272/02)

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW (KR)

- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 11 marca 2014 r. zatytułowany „Nowe ramy UE na rzecz umocnienia praworządności” (COM(2014) 158) oraz konkluzje Rady Unii Europejskiej i państw członkowskich zebranych w Radzie w dniu 16 grudnia 2014 r. w sprawie zapewnienia poszanowania zasady państwa prawnego,
- uwzględniając swoją opinię z dnia 12 lutego 2015 r. w sprawie władz lokalnych i regionalnych w wielopoziomowej ochronie praworządności i praw podstawowych w UE,
- uwzględniając rezolucję Parlamentu Europejskiego z dnia 25 października 2016 r. zawierającą zalecenia dla Komisji w sprawie ustanowienia mechanizmu UE na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych,
- uwzględniając art. 4 ust. 3 i art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej w sprawie stosowania zasad pomocniczości,

1. Wyraża zaniepokojenie, że szereg wydarzeń zachodzących w ostatnich latach w Unii Europejskiej i na świecie podważa praworządność, która jest zasadniczym elementem demokracji.
2. Zwraca uwagę, że Unia Europejska opiera się na wspólnym zbiorze podstawowych wartości, które obejmują poszanowanie demokracji i praworządności, zgodnie z art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej, Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej i europejską konwencją praw człowieka.
3. Oczekuje, że państwa członkowskie będą przestrzegać zobowiązania do respektowania tych wartości, gdyż stanowią one podstawę wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi, między państwami członkowskimi a instytucjami UE, a zwłaszcza między obywatelami a wszystkimi szczeblami sprawowania rządów.
4. Odnotowuje również, że Komisja Europejska, Rada Europejska, Trybunał Sprawiedliwości, Europejski Trybunał Praw Człowieka i Rada Europy na różnych etapach potwierdziły, że praworządność wymaga spełnienia przynajmniej następujących zasad: legalności, przejrzystości, odpowiedzialności, rozdziału władz, demokratycznego i pluralistycznego procesu uchwalania prawa, pewności prawa, zakazu arbitralności w działaniu władz wykonawczych, niezależnych i bezstronnych sądów, skutecznej kontroli sądowej, poszanowania praw podstawowych, równości wobec prawa, wolności słowa i wolności zgromadzeń.
5. Niemniej zwraca uwagę, że istniejące instrumenty nie spełniły swojej roli, jeżeli chodzi o zapewnienie pełnego zastosowania i egzekwowania tych zasad.
6. Podkreśla zatem, że sposób doświadczania praworządności przez obywateli na szczeblu lokalnym i regionalnym jest tak samo istotny jak ich doświadczenia w tym zakresie na szczeblu krajowym i europejskim.
7. Akcentuje, że w UE jest prawie sto tysięcy organów władz szczebla niższego niż krajowy, które ponoszą sporą część odpowiedzialności za wdrażanie podstawowych praw i wolności w swoich kontaktach ze społeczeństwem w całej jego różnorodności.
8. Uważa, że w odniesieniu do stworzenia skutecznego mechanizmu praworządności w UE stawka jest wyższa niż kiedykolwiek wcześniej: w związku ze zmieniającym się środowiskiem bezpieczeństwa dla Europy i wycofaniem się jednego z państw członkowskich, UE musi zwiększyć swą spójność w oparciu o przeświadczenie, że europejska solidarność nie działa wyłącznie w jednym kierunku. Wszystkie państwa członkowskie UE i szczeble sprawowania rządów powinny spełnić swoje wzajemne zobowiązania i bronić projektu integracji europejskiej, jako przedsięwzięcia opartego na wartościach, przed rosnącym w siłę ogólnoeuropejskim ruchem, który podważa podstawowe wartości europejskie.
9. Zaznacza, że dla przestrzegania praworządności i praw podstawowych niezbędny jest udział aktywnych, niezależnych i pluralistycznych organizacji społeczeństwa obywatelskiego i organizacji pozarządowych w demokratycznych procesach i w nadzorowaniu właściwego funkcjonowania mechanizmu kontroli i równowagi w odniesieniu do państwowych instytucji i uprawnień.

10. Podkreśla, że chociaż zalecenia w sprawie praworządności oparte na ramach z 2014 r. nadal obowiązują, ramy nie doprowadziły jeszcze do wymiernych wyników. Szczególnie godne ubolewania jest to, że ramy praworządności dostarczają wskazówek dotyczących konstruktywnego dialogu między Komisją a danym państwem członkowskim, lecz nie włączają na najwcześniejszym możliwym etapie różnych szczebli sprawowania rządów, w tym szczebla lokalnego i regionalnego, ani społeczeństwa obywatelskiego. Jest to tym bardziej godne pożałowania, że instytucje i państwa członkowskie UE powinny zawsze jasno stwierdzać, że w czasie trwania postępowania wobec rządu danego państwa członkowskiego nie zamierzają izolować danego kraju i są nadal gotowe prowadzić dialog z jego społeczeństwem.

11. Popiera zatem rezolucję Parlamentu Europejskiego z 25 października 2016 r. zawierającą zalecenia dla Komisji w sprawie ustanowienia jednolitego unijnego mechanizmu na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych, obejmującego istniejące instrumenty, i apeluje, by miał on zastosowanie do wszystkich poziomów sprawowania rządów.

12. Podkreśla, że taki mechanizm powinien być obiektywny, oparty na dowodach i faktach, sprawiedliwej ocenie i zasadzie równego traktowania wszystkich państw członkowskich, a także zgodny z zasadami pomocniczości i proporcjonalności.

13. Oczekuje, że mechanizm doprowadzi do pełnego włączenia samorządu lokalnego w dialog między Komisją a państwami członkowskimi, jak również że umożliwi mu kierowanie spraw bezpośrednio do Komisji w wypadku wykrycia zagrożeń dla praworządności.

14. Zaznacza, że obowiązki spoczywające na krajach kandydujących w ramach kryteriów kopenhaskich nadal mają zastosowanie do państw członkowskich po ich przystąpieniu do UE na mocy art. 2 TUE i że w świetle powyższego wszystkie szczeble sprawowania rządów we wszystkich państwach członkowskich powinny być oceniane zgodnie z tym mechanizmem w celu upewnienia się, że stale przestrzegają podstawowych wartości UE w zakresie poszanowania praw podstawowych, instytucji demokratycznych i praworządności.

15. Zwraca uwagę, że przestępczość zorganizowana i korupcja podważają demokrację i praworządność i prowadzą do poważnych zakłóceń gospodarczych, społecznych i politycznych. Nowy mechanizm powinien zapewniać lepsze wdrażanie i egzekwowanie standardów międzynarodowych i europejskich, zaradzając lukom i barierom utrudniającym zwalczanie przestępczości zorganizowanej i korupcji na wszystkich szczeblach sprawowania rządów. Silne zaangażowanie ze strony władz lokalnych, regionalnych i krajowych ma kluczowe znaczenie dla zachęcenia do podejmowania konkretnych kroków przeciwdziałających korupcji oraz dla zadbania o to, by wysiłki antykorupcyjne były trwałe i nieodwracalne. Przepisy dotyczące korupcji muszą stosować się równo wobec wszystkich i być egzekwowane na każdym szczeblu w celu zagwarantowania zaufania obywateli, społeczeństwa obywatelskiego i władz publicznych do systemów prawnych państw członkowskich UE.

16. Wyraża zaniepokojenie, że zalecenia w sprawie praworządności mogą zachęcić do apeli o wprowadzenie warunkowości politycznej. Stanowczo sprzeciwia się idei, by władze lokalne i regionalne miały być zakładnikami polityki realizowanej przez rządy krajowe, co może prowadzić do zawieszenia finansowania UE dla miast i regionów. Niemniej popiera postanowienia zawarte w umowach partnerstwa mające na celu zawieszenie finansowania w razie naruszenia praworządności przez samorządy lokalne i regionalne.

17. Odnotowuje, że ograniczenie wolności prasy i pluralizmu, a także manipulowanie informacją, co ułatwia rozwój nowoczesnych technologii i mediów społecznościowych, wpływają negatywnie na korzystanie z demokracji na wszystkich szczeblach sprawowania rządów. Bieżący przegląd dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych jest zatem bardzo istotny. Jak stwierdza KR, powinien on:

- zagwarantować, że niezależność krajowych organów regulacyjnych zarówno od władz publicznych, jak i podmiotów audiowizualnych i partii politycznych będzie stanowić fundamentalny aspekt europejskich uregulowań dotyczących mediów audiowizualnych. Każde państwo członkowskie musi za wszelką cenę zapewnić tę niezależność, gdyż jest to podstawowa gwarancja zróżnicowania informacji oraz pluralizmu mediów na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym;
- zapewnić przejrzystość stosunków własnościowych w zakresie mediów;
- określić rolę dostawców platform zarówno w dyrektywie o audiowizualnych usługach medialnych, jak i w dyrektywie o handlu elektronicznym;

— doprowadzić do przedstawienia ogólnych wytycznych i zaleceń dla dostawców sieci mediów społecznościowych oraz dla innych platform publicznych w celu ograniczenia rozpowszechniania nierzetelnych i nieprawdziwych informacji z niezweryfikowanych źródeł czy też fałszywych wiadomości i „alternatywnych faktów”, gdyż stanowią one zagrożenie dla procesu demokratycznego, zwłaszcza w okresie poprzedzającym wybory.

18. Zobowiązuje swojego Przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Komisji Europejskiej, Parlamentowi Europejskiemu, Radzie, przewodniczącemu Rady Europejskiej i maltańskiej prezydencji w Radzie UE, jak również Kongresowi Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy.

Bruksela, dnia 24 marca 2017 r.

Markku MARKKULA

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*
